

KIRPPU

*Toimenpide- ehdotuksia
Sisälähetysseuran oppilaitoksen
hyvinvointisuunnitelman laatimiseksi*

Pirkko Kaartti, Virpi Koskelo

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) KAARTTI, Pirkko KOSKELO, Virpi	Julkaisun laji Kehittämishanke	
	Sivumäärä 34 s.	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus Salainen _____ saakka	
Työn nimi KIRPPU- TOIMENPIDE EHDOTUKSIA SISÄLÄHETYYSEURAN OPPILAITOKSEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN RAKENTAMISEKSI		
Koulutusohjelma Opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) VIRTANEN, Riitta		
Toimeksiantaja(t) Sisälähetysseuran oppilaitos		
Tiivistelmä <p>Työn tarkoituksena oli käynnistää hyvinvointisuunnitelman kehittämistyö Sisälähetysseuran oppilaitoksessa. Työn tavoitteena oli kartoittaa Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijahuollon tilanne sekä selvittää sen keskeisimmät kehittämiskohteet. Kartoituksen pohjalta oli tavoitteena laatia toimintamalli oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi. Työn teoreettisena lähtökohdanna käytettiin Konun (2002) tutkimukseen perustuvaa koulun hyvinvointimallia.</p> <p>Työssä kerättiin tietoa oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamista ohjaavista suosituksista sekä opiskelijoille tehdystä hyvinvointiprofiili kyselyn tuloksista. Hyvinvointiprofiili kyselyyn vastasi 45 toisen opiskeluvuoden opiskelijaa. Kysely toteutettiin sähköisesti oppitunnin aikana. Kerätyn tiedon perusteella laadittiin toimintamalli Sisälähetysseuran oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi.</p> <p>Toimenpide- ehdotukset muotoiltiin yhdistellen tietoa hyvinvointiprofiilin kyselyn tuloksista, tutkimuksissa ja muissa julkaisuissa esitetyistä opiskelijahuollon kehittämiskohteista sekä Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijahuoltotyöryhmässä käydyistä keskusteluista.</p> <p>Toimenpide-ehdotukset eivät ole konkreettisia toimintaohjeita, vaan ne tarjoavat lähtökohdan Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijahuollon kehittämiseksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Opiskelijahuolto, hyvinvointisuunnitelma, kehittäminen, moniammatillinen yhteistyö		
Muut tiedot		

Author(s) KAARTTI, Pirkko KOSKELO, Virpi	Type of Publication Development Project Report	
	Pages 34 s.	Language Finnish
	Confidential Until ☐	
Title KIRPPU –SUGGESTIONS FOR CONSTRUCTING A WELL-BEING PLAN FOR THE COLLEGE OF THE HOME MISSION SOCIETY OF CHURCH OF FINLAND		
Degree Programme Student counsellor education		
Tutor(s) Virtanen Riitta		
Assigned by The College of the Home Mission Society of the Church of Finland		
Abstract <p>The aim of the study was to start developing a well-being plan in the College of the Home Mission Society of the Church of Finland. The aim was to chart the situation of the student welfare and the central demands for development. The information received was then to be used as basis for creating the model of procedure for developing the well-being plan. The theoretical basis was the School Well-being Profile by Konu (2002) research work.</p> <p>Data was gathered on the recommendations which guide the planning of the well-being plan of the college, as well as on the information received through the Student Well-being Profile inquiries.</p> <p>The well-being profile inquiry was answered by 45 second-year students. The inquiry was realized electronically during a lesson. The action model for developing the well-being plan in the College of the Home Mission Society was made based on the data collected. The suggestions were formed using the information gathered from the inquiry, research and other publications where the development of student well-being have been presented, as well as the student welfare group conversations in the college.</p> <p>The suggestions for procedures are not concrete instructions, but offer a starting point for developing the student welfare in the College of the Home Mission Society of the Church of Finland</p>		
Keywords Student Welfare, Well-being Profile, Development, Multi-professional Cooperation		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

KIRPPU.....	1
Toimenpide- ehdotuksia	1
Sisälähetysseuran oppilaitoksen.....	1
hyvinvointisuunnitelman laatimiseksi	1
1. JOHDANTO.....	6
2. OPPILAITOSYHTEISÖN HYVINVOINTISUUNNITELMA.....	7
2.1 Opiskelijahuoltosuunnitelmasta oppilaitosyhteisön hyvinvointisuunnitelman kehittämiseen	7
2.2 Hyvinvointiprofiili koulun kehittämisen välineenä.....	8
3. OPISKELIJAHUOLTO AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA.....	11
3.1 Opiskelijahuolto käsitteenä.....	11
3.2 Opiskelijahuoltoa ohjaavat säädökset.....	12
3.3 Opiskelijahuoltosuunnitelma osana koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaa.....	15
4. OPISKELIJAHUOLTO SISÄLÄHETYSSEURAN OPPILAITOKSESSA	16
4.1 Sisälähetysseuran oppilaitos ammatillisen koulutuksen järjestäjänä	16
4.2 Opiskelijahuolto Sisälähetysseuran oppilaitoksessa	18
5. KIRPPU- TOIMINTAMALLI SISÄLÄHETYSSEURAN OPPILAITOKSEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN LAATIMISEKSI.....	19
5.1 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet.....	19
5.2 Kartoituksen tekeminen	20
5.3 Hyvinvointiprofiili kyselyn tulokset	20
5.3.1 <i>Oppilaitoksen olosuhteet.....</i>	<i>21</i>
5.3.2 <i>Oppilaitoksen sosiaaliset suhteet</i>	<i>22</i>
5.3.3 <i>Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet oppilaitoksessa</i>	<i>23</i>
5.3.4 <i>Terveystila.....</i>	<i>24</i>
5.3.5 <i>Avoimet kysymykset</i>	<i>26</i>
5.4 Toimenpide-ehdotukset Sisälähetysseuran oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi	29
6. POHDINTA.....	31
LÄHTEET	34

1. JOHDANTO

Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on tilanne, jossa normaali opetus tukee opiskelijan oppimista ja koulunkäyntiä riittävästi. Tavoitteena on, että hän kykenee viemään opinnot loppuun määräajassa ja siirtymään oppilaitosmuodosta toiseen tai kouluasteelta toiselle viivytyksittä.(Opinto-ohjauksen tila 2002, 283.) Hyvin järjestetyn opetuksen ohella opiskelijahuolto on tärkeä osa nuorten hyvinvointia edistävää toimintaa. Se antaa mahdollisuuden seurata nuoren hyvinvointia. Hyvin toimivalla ja kattavalla opiskelijahuollolla on mahdollista edistää nuorten kasvua, kehitystä ja oppimista sekä ehkäistä psykososiaalisten ongelmien syntymistä.(Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto 2002, 9.) Opetusministeriön selvityksen mukaan suurin osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoita selviytyy opinnoistaan vaivatta, mutta osa tarvitsee tukimuotoja tilapäisesti opiskelun ja elämänhallinnan ohimenevissä solmukohdissa ja osa pitempiaikaisia tukimuotoja selvittääkseen opinnoistaan. Ammatillisen koulutuksen kehittämistyössä olisikin syytä huomata opiskelijoiden heterogeenisyys: lähtötaso, henkilökohtaiset ominaisuudet, valmiudet ja elämäntilanteet.(Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen koulutuksen alalla 2003, 64.)

Yksi keskeisimmistä Sisälähetysseuran oppilaitoksen opinto-ohjauksen kehittämistarpeista liittyy opiskelijahuoltotyöryhmän toiminnan selkiyttämiseen. Oppilaitoksemme organisaatio on viimeisten kuluneiden vuosikymmenten ja vuosien aikana ollut lähes jatkuvassa organisaatiomuutoksessa. Näissä prosesseissa, joissa Suomen kirkon Sisälähetysseuran diakoniaopisto, Sisälähetysseuran kasvattajaopisto ja Sisälähetysseuran opisto ovat hallinnollisesti liitetty yhdeksi kokonaisuudeksi, on myös opiskelijahuolto joutunut osaltaan jatkuvaan muutokseen. Joiltain osin resursseja on vähentynyt, esimerkiksi oppilaitoksen terveydenhuolto ja asuntolahoitajan palvelut ovat vähentyneet. Organisaatiossa tapahtuneiden muutosten myötä myös opiskelijahuoltotyöryhmän työ on muuttunut, ja se hakee edelleen toimintatapojaan. Tällä hetkellä oppilaitoksessamme on olemassa paljon yksittäisiä, sinänsä ihan toimivia opiskelijahuollonkäytäntöjä, mutta niiden kokoaminen yhteiseksi toimivaksi malliksi puuttuu.

Kehittämishankeemme tavoitteena on kartoittaa opiskelijahuollon tämänhetkistä tilaa oppilaitoksessamme sekä selvittää opiskelijahuollon keskeisimmät kehittämiskohteet. Kehittämishankeemme lähtökohtana on Konun (2002) tutkimukseen perustuva koulun hyvinvointimalli. Kartoituksen tekemiseen käytämme koulun hyvinvointiprofiili kyselyä. Kartoituksen pohjalta laaditaan toimintamalli, joka sisältää toimenpide-ehdotuksia

Sisälähetysseuran oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi. Toimintamalli on pohjana varsinaisen hyvinvointisuunnitelman rakentamiselle. Hyvinvointisuunnitelma tehdään kevätlukukaudella 2007, ja sen tavoitteena on olla opiskelijoiden hyvinvointia lisäävä ja opiskelijahuoltotyöryhmän käytänteitä selkiinnyttävä työkalupakki.

2. OPPILAITOSYHTEISÖN HYVINVOINTISUUNNITELMA

2.1 Opiskelijahuoltosuunnitelmasta oppilaitosyhteisön hyvinvointisuunnitelman kehittämiseen

Rimpelän (2006) mukaan oppilaitos on kehitysyhteisö joka voi sekä vahvistaa että joskus myös vahingoittaa opiskelijan hyvinvointia. Hänen mukaansa jokaisella oppilaitoksella tulee olla laaja, koko oppilaitosta koskeva hyvinvointisuunnitelma. Sen tulee keskittyä konkreettisiin asioihin ja sisältää mahdollisimman vähän ”pyhäpuhetta.”. Sen valmistelusta, koordinoinnista ja arvioinnista vastaa opiskelijahuoltotyöryhmä. (Rimpelä 2006.)

Opiskelijahuoltotyöryhmien tulee olla hänen mukaansa monitasoisia opiskeluhuoltotiimejä. Niissä tulisi olla edustajia koko oppilaitoksen henkilöstöstä, opiskelijoista, lastensuojelusta, nuorisotyöstä, poliisista sekä oppilaitoksen lähiyhteisöstä. Yksittäistä opiskelijaa koskevaan opiskelijahuoltotyöhön osallistuvat kuitenkin vain ne jotka ovat mukana kyseessä olevan tapauksen hoitamisessa. Opiskelijahuoltotyöryhmän päätehtäviä ovat kouluyhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen, hyvinvointihäiriöiden ennalta ehkäisy, varhainen tunnistaminen ja hoito, luokkakohtaiset hyvinvointiarviot sekä opettajien tukeminen.(Rimpelä 2006.)

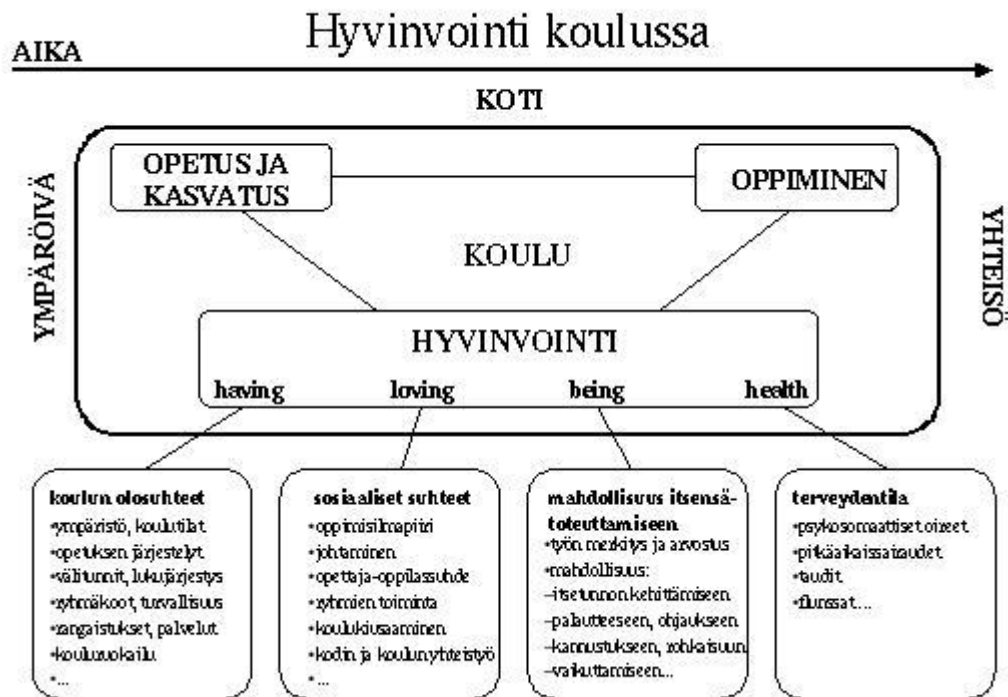
Rimpelän (2006) mukaan opiskelijahuoltoa tulee kehittää selkiyttämällä sen perusteita . Kehittämisen haasteeksi tulee ottaa koko oppilaitosyhteisön hyvinvointi. Opiskelijahuollon yhteisistä käytännöistä tulee sopia ja sen tulee olla tarvetta vastaavaa. Opiskelijahuoltotyön tulee olla suunnitelmallista ja vastuullisesti johdettua. (Rimpelä 2006.)

2.2 Hyvinvointiprofiili koulun kehittämisen välineenä

Koulut kehittävät jatkuvasti toimintaansa. Monissa kouluissa toimivat aktiiviset kehittämissryhmät ja toisissa kehittäminen nivoutuu perustehtävän lomaan, kuten opiskelijahuoltoryhmän työhön ja henkilöstön kehittämispäivien sisältöihin. Kouluihin on syystä kaivattu enemmän kokonaisvaltaista näkökulmaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä toiminnan arviointiin. Konkreettisia menetelmiä ja välineitä on kuitenkin ollut niukasti saatavilla. Koulun hyvinvointiprofiilin käyttö kehittämisen välineenä on yksi mahdollisuus lähestyä kokonaisvaltaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kouluissa sekä arvioida toimien tuloksellisuutta. Sen avulla tuotetaan aluksi tietoa koko kouluyhteisön hyvinvointitilanteesta. Tiedon avulla etsitään koulujen kehittämiskohteita sekä tuotetaan sisältöjä terveystieto-oppiaineen tavoitteisiin hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämisestä kouluissa. (Konu, A, Grästen-Salonen, H. 2004, 10.)

Hyvinvointia tarkastellaan usein psykologisesta näkökulmasta yksilön hyvinvointina (subjektiivinen hyvinvointi), mutta myös sosiologisista lähtökohdista, jolloin yksilöä tarkastellaan sosiaalisena toimijana ja yhteisön jäsenenä. 1970-luvulla Erik Allardt tarkasteli hyvinvointia sosiologisista lähtökohdista. Hän jakoi hyvinvoinnin kolmeen ulottuvuuteen: elinolot (having), sosiaaliset suhteet (loving) ja itsensä toteuttamisen (being). Viimeinen viittaa persoonalliseen kasvuun, jonka positiivinen näkökulma on henkilökohtainen kehitys, kun taas negatiivinen puoli viittaa syrjäytymiseen (vieraantuminen yhteisöstä). (Konu, A, Grästen-Salonen, H. 2004, 10.)

Hyvinvointiprofiili on kehitetty Konun väitöstutkimuksen (Oppilaiden hyvinvointi koulussa, 2002) pohjalta. Hyvinvointi on määritelty Allardt'n sosiologisen hyvinvointimallin mukaan. Sosiologisen, kasvatustieteellisen, psykologisen ja terveyden edistämisen kirjallisuuden perusteella on luotu käsitteellinen *koulun hyvinvointimalli*. Siinä hyvinvointi, kasvatus ja opetus sekä oppiminen on yhdistetty toisiinsa. Hyvinvoinnin tilaan koulussa vaikuttavat myös opiskelijoiden kodit sekä muu ympäröivä yhteisö. Itse hyvinvointi on jaettu neljään osa-alueeseen: *olosuhteet, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila*. (Konu, A, 2004, 6). Kuvassa 1. esitetään Konun 2002 väitöstutkimukseen perustuva koulun hyvinvointimalli.

Kuva 1.

Koulun hyvinvointimalli (Konu 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Väitöstutkimus. Tampereen yliopisto).

Koulun olosuhteet (having)

Koulun olosuhteet käsittävät sen fyysisen ympäristön ja koulurakennuksen. Siihen kuuluvat myös vähemmän konkreettiset turvallinen työskentely-ympäristö, viihtyisyys, melu, ilmanvaihto, lämpötila jne. Opiskeluympäristön seikoista koulun olosuhteisiin kuuluvat ainakin lukujärjestys, työskentelyn jaksoitus, ryhmäkoot sekä käytössä olevat sanktiot. Olosuhteita voidaan tarkastella myös tarjottavina palveluina, kuten kouluruokailu, terveydenhuolto ja oppilaanohjaus.

Sosiaaliset suhteet (loving)

Sosiaaliset suhteet käsittelevät sosiaalista opiskeluympäristöä, opettaja-oppilassuhdetta, suhdetta opiskelutovereihin, ryhmädynamiikkaa, kiusaamista, kotien ja koulun välistä yhteistyötä, päätöksentekoa koulussa sekä koko koulun ilmapiiriä. Tässä mallissa kotien ja koulun väliset suhteet on sijoitettu sosiaalisten suhteiden osa-alueelle samoin kuin koulun suhteet ympäröivään yhteisöön (esim. terveydenhuoltoon ja sosiaalitoimeen). Opettaja-oppilassuhteella on erityinen ja tärkeä asema. Hoy & Hannum (1997) pitävät opettajien yhteisyyttä osana koulun ilmapiiriä. Tällöin opettajat pitävät toisistaan, työstään ja oppilaistaan. he ovat sitoutuneet sekä oppilaisiinsa että

heidän hyvinvointiinsa. Johtamistavan on niin ikään todettu vaikuttavan oppilaiden tyytyväisyyteen ja hyvinvointiin koulussa, mutta myös heidän suorituksiinsa. Koulukiusaaminen ilmentää sosiaalisten suhteiden toimimattomuutta. Salmivalli ym. (1996, 1999) väittävät koulukiusaamista ryhmäilmiöksi, joka perustuu sosiaalisiin suhteisiin ja rooleihin ryhmässä. Oppilaat voivat olla kiusaajien apureita, tukijoita, uhrin puolustajia tai ulkopuolisia. (Konu 2002, 45.)

Mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen (being)

Jokainen oppilas/opiskelija on yhtä tärkeä osa koulu yhteisöä. Jokaisen tulisi voida osallistua häntä itseään ja hänen opiskeluaan koskevaan päätöksentekoon. Olennaisen merkittävää on opiskelijan mahdollisuus parantaa tietojaan ja taitojaan omissa kiinnostuksen kohteissaan ja omalla etenemisnopeudellaan. Positiiviset opiskelukokemukset edistävät itsensä toteuttamista. Opiskelijan työstään saama arvostus niin vanhemmilta, opettajilta kuin tovereiltaan on olennaisen tärkeää. Arvostus auttaa opiskelijaa kokemaan opiskelun merkityksellisenä. Monipuoliset mahdollisuudet vapaa-ajan harrastuksiin opiskelun ohessa sekä yhteys ympäröivään luontoon toimivat vastapainona opiskelulle ja siten vahvistavat itsensä toteuttamista. (Konu 2002, 45-46.)

Terveydentila

Terveydellä tässä yhteydessä tarkoitetaan tautien ja sairauksien poissaoloa. Seedhousen (1986) mukaan taudit ovat poikkeavuuksia, jotka ilmenevät ihmiskehon osissa ja joita lääketiede voi diagnosoida. Sairaudet ovat ihmisten kokemia tuntemuksia. Ihminen ei yleensä voi olla sairas tuntematta sitä, mutta hänellä voi olla tauti ilman, että hän tuntee sen. Terveydentila pitää sisällään fyysiset ja psyykkiset oireet, tavalliset vilustumiset, krooniset ja lyhytaikaiset taudit sekä sairaudet. Terveyttä pidetään myös tärkeänä voimavarana, jonka avulla hyvinvoinnin muita osa-alueita voidaan saavuttaa. On muistettava kuitenkin, että kroonisesti sairas henkilö voi saavuttaa hyvinvointinsa painottamalla sen muita osa-alueita. Koulun hyvinvointimallissa terveydentila nähdään erillisenä hyvinvoinnin osa-alueena. Se ymmärretään henkilökohtaisena tilana, johon ulkoisilla olosuhteilla on oma vaikutuksensa. (Konu 2002, 46).

3. OPISKELIJAHUOLTO AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

3.1 Opiskelijahuolto käsitteenä

Opiskelijahuollon määritelmää on kirjallisuudessa käsitelty eri ammatillisista näkökulmista ja määritelty siten opiskelijahuollon tehtävät, tavoitteet ja sisällöt esimerkiksi terveydenhoitajan, kuraattorin tai opettajan työn näkökulmasta. Opiskelijahuoltoa on määritelty ja jäsennetty myös ryhmätoiminnan kautta, kuten opiskelijahuoltotyöryhmässä tapahtuvan yhteisen toiminnan ja sen jäsenten erillisen toiminnan näkökulmasta. Opetusministeriön julkaisussa Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto viitataan Jauhiaiseen (1993), joka on jaotellut opiskelijahuollon opiskelijahuoltopalveluja tuottavien asiantuntijoiden ja organisaatioiden näkökulmasta kolmeen luokkaan. Fyysistä opiskelijahuoltoa tuottavat hänen mukaansa koululääkärit ja terveydenhoitajat, psykososiaalista opiskelijahuoltoa koulupsykologit ja koulukuraattorit ja ammatinvalintaa ja oppilaanohjausta tuottavat ammatinvalinnan ohjaajat ja opinto-ohjaajat. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto 2002, 10.)

Oppilashuoltokomitea (1973:151) on johtanut oppilashuollon määritelmän ja yleistavoitteet ihmisoikeuksien julistuksesta, lapsen oikeuksien julistuksesta, oppilaan tarpeista ja koulutuspolitiikasta sekä sosiaali- ja terveystalouden tavoitteista. Sen mukaan ei ollut perusteltua jakaa oppilashuoltoa fyysiseen ja psyykkiseen oppilashuoltoon, vaan se pyrki käsittelemään oppilashuoltoa kokonaisvaltaisena toimintona ja näkemään sen mahdollisimman yhtenäisenä oppilashuollon palvelujärjestelmänä. Oppilashuollon komitea määritteli toiminnaksi, joka liittyi elimellisesti kouluasteesta riippumatta koulun kasvatus- ja opetustyöhön ja paransi sen edellytyksiä. Toiminnan tavoitteena oli oppilaan kaikinpuolinen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys; koulunkäynnin, oppimisen sekä oppimisvaikeuksien voittamisen edistäminen, koulutuksellisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon toteuttaminen sekä koulun viihtyisyys ja turvallisuus sekä viihtyvyys koulussa. (Oppilashuoltokomitea 1973.)

Opiskelijahuoltoa voidaan määritellä myös lainsäädännössä olevan toimintavelvoitteen kautta. Perusopetuslain (628/1998) 29 §:n, lukiolain (629/1998) 21 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 28 §:n nojalla opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä uusi opiskelijan subjektiivinen oikeus velvoittaa koulutuksen järjestäjää huolehtimaan psyykkisen ja fyysisen ympäristön turvallisuudesta sekä ennalta ehkäisemään opiskelijoiden turvallisuutta uhkaavat tekijät ja olosuhteet. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto 2002, 11.)

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen oppilashuoltotyöryhmän mukaan opiskelijahuolto on opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Opiskelijahuolto on myös oppimisvaikeuksia sekä terveydellisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia ehkäisevä ja korjaavaa toimintaa. Hyvä opiskelijahuoltotyön toteutuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Opiskelijahuoltoa toteuttavat kouluissa rehtorit, opettajat, kouluterveydenhuollon työntekijät, psykologit, koulun sosiaalityöntekijät sekä opiskelijan oppimista, hyvinvointia ja kuntoutusta edistävät erityistyöntekijät. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto 2002, 10- 11.)

3.2 Opiskelijahuoltoa ohjaavat säädökset

Perustuslain (16 § :n 2 momentin) mukaan julkisen vallan tehtävän on turvata, siten kuin laissa säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Oppilashuollosta, tukipalveluista sekä oppilashuoltoon läheisesti liittyvistä palveluista säädetään eri laeissa, kuten koulutusta koskevissa laeissa (628/1998), (629/1998), 630/1998), kansanterveyslaissa (66/1972) sekä lastensuojelulaissa (638/1983). Palvelujen järjestäminen kuuluu näin ollen eri hallinnonalojen alaisuuteen. Tämä aiheuttaa käytännön työssä hajanaisuutta ja ongelmia. Perusopetusta, lukio-opetusta ja ammatillista koulutusta koskeva lainsäädäntö pohjautuu paljolti oppilaan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjän velvollisuuksiin järjestää opetus. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto –työryhmämuistio 2002, 14.)

Ammatillista koulutusta koskevan lain 20 §:n mukaan opiskelijoiden opetus järjestetään erityisopetuksena, mikäli kyseessä on vammaisuus, sairaus, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriö tai jokin muu syy, minkä takia opiskelijat tarvitsevat erityisiä opetus- tai oppilashuoltopalveluja. Tällöin opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:sä säädetään, että erityisopetuksessa olevalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin oppilashuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisia opiskelijoita koskevista muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto – työryhmämuistio 2002, 16.)

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä on oltava koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Sen lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia sekä muuta henkilöstöä. Samaisen lain 28 §:ssä säädetään opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön ja 29 §:ssä oikeudesta saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opinto-ohjausta. Opiskelijoiden opintososiaalisia etuja koskevat säädökset ovat 37 §:ssä. Tässä pykälässä säädetään opiskelijan oikeudesta maksuttomaan ateriaan ja majoitukseen. Matkakustannuksiin myönnettävistä tuista ja eräistä muista eduista säädetään opintotukilaissa (65/1994). Oppilaskuntaa koskevat säädökset ovat lain 41 §:ssä. Kansanterveislain (66/1972) 14 §:n (muutos 746/1992) 6 kohdan mukaan kunnan velvollisuutena on ylläpitää kunnan alueella sijaisevien myös muiden kuin perusopetus- ja lukiokoulutusta järjestävien oppilaitosten opiskelijoille näiden kotipaikasta riippumatta opiskelijaterveydenhuoltoa. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto –työryhmämuistio 2002, 16- 17.)

Koulutuksen järjestäjän on opetussuunnitelman laadinnassa huomioitava yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa kansanterveislain (L 66/1972) ja lastensuojelulain (L 683/1983) velvoitteet opiskelijahuollon palveluiden järjestämisestä. Samalla pitää sopia syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta sekä opiskelijaterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Opiskelijapalautteista saatavaa tietoa tulee hyödyntää palveluiden kehittämisessä. (Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö, 2004.)

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä ammatillisessa koulutuksessa käsitellään laissa 479/2003. Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen on oltava aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämässä ja ylläpitämisessä opiskelijan vanhempien ja huoltajien kanssa. Yhteistyö tulee järjestää siten, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevissa asioissa. (Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö, 2004.)

Erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden elämänhallinnan ja opiskelun tukeminen tulee ottaa huomioon. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa on laadittava yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai –kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten kanssa. Opetussuunnitelman

yhteisessä osassa tulee määritellä suunnitelma kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteutuksesta. (Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö, 2004.)

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 479/2003, 28 §, 37 a §, muutettu) on säädetty opiskelijahuollon järjestämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee edistää opiskelijahuollon tavoitteiden toteutumista opetussuunnitelmassaan antamalla ohjeita oppilaitosyhteisön toimintaan liittyvistä seikoista ja niiden hoitamisesta, kuten opiskelijan opetukseen osallistumisesta, opinnoissa edistymisen seurannasta ja oppilaitoksen opiskelija-asuntolassa asumisesta. Lisäksi koulutuksen järjestäjän on on annettava ennalta ehkäiseviä toimintaohjeita tupakoinnista, päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä. Myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta tulee koulutuksen järjestäjällä olla toimintaohjeet. Opiskelijoita tulee rohkaista oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen. Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu kaikille opiskelijoiden kanssa työskenteleville. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tulee koordinoita ja kehittää opiskelijahuollon palveluja. (Opiskelijahuolto, 2004.)

Koulutuksen aikana opiskelijalle on tiedotettava koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavoista, ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta sekä eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja muista opiskeluun liittyvistä asioista. Työssäoppimisen työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvistä seikoista tulee tiedottaa opiskelijan lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia siitä, että opiskelijat tuntevat oppilaitoksessa noudatettavat järjestyssäännöt. Sääntöjen ja muiden ohjeiden noudattamisessa tulee korostaa opiskelijan omaa vastuuta. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisessä osassa pitää määritellä suunnitelma opiskelijahuollon järjestämisestä sekä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. (Oppilashuolto, 2004.)

Oppilashuoltotyötä koordinoivat yleensä koulujen oppilashuoltotyöryhmät. Kyseisen ryhmän perustaminen ei ole lakisääteistä, mutta niillä on vakiintunut asema useimmissa kouluissa. Oppilashuoltoryhmien asema on vakiintunut 15 -20 vuoden aikana. Vuonna 2001 oppilashuoltoryhmä oli noin 70 prosentissa maamme kouluista. Ydinjoukon ryhmän toiminnassa muodostavat yleensä rehtori, terveydenhoitaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Mikäli kouluilla on ollut käytettävissä koulukuraattorin, -psykologin tai –sosiaalityöntekijän palvelut, ovat nämä henkilöt osallistuneet keskeisesti oppilashuoltoryhmien toimintaan. Heidän lisäksi ryhmään on voinut osallistua apulais- tai vararehtori, luokanvalvoja, aineenopettaja tai muu opettaja,

koululääkäri, koulunkäyntiavustaja, koulupastori tai joku muu henkilö. Ryhmät ovat aina moniammatillisia. Oppilashuoltoryhmät toimivat yleensä kaikissa yli 300 oppilaan kouluissa sekä useimmissa yli 100 oppilaan kouluissa. Pienemmissä kouluissa opettajilla on mahdollisuus hoitaa kyseiset tehtävät ilman ryhmää. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto, 2002, 26.)

3.3 Opiskelijahuoltosuunnitelma osana koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaa

Opetushallitus velvoitti ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät määrittelemään opetussuunnitelman yhteisessä osassa suunnitelman opiskelijahuollon järjestämisestä sekä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisestä. Määräyksen mukaan opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön viihtyisyyttä ja hyvinvointia. Lisäksi tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä. (Opiskelijahuolto, 2004.)

Koulutuksen järjestäjän tulee edistää opiskelijahuollolle asetettujen tavoitteiden saavuttamista opetussuunnitelmassaan antamalla ohjeita oppilaitosyhteisön toimintaan liittyvistä asioista ja niiden hoitamisesta, kuten opiskelijan opetukseen osallistumisesta, opinnoissa edistymisen seurannasta sekä oppilaitoksen opiskelija-asuntolassa asumisesta. Ennalta ehkäiseviä toimintaohjeita tulee antaa tupakoinnista ja päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla toimintaohjeet myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta. (Opiskelijahuolto, 2004.)

Kaikilla opiskelijoiden kanssa työskentelevillä on vastuu opiskelijahuollosta. Opiskelijahuoltoa koskevat opetussuunnitelman osat tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai – kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tai muiden tahojen kanssa. Koulutuksen järjestäjän tehtävä on määrätä myös kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavasta. (Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 479/2003, 14 §.) Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmaa laadittaessa lisäksi huomioida kansanterveyslain (L 66/ 1972) ja lastensuojelulain (L 683/ 1983) velvoitteet opiskelijahuollon palveluiden järjestämisestä. Samalla tulee sopia syrjäytymistä ehkäisevästä

toiminnasta sekä opiskelijaterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tehtävä on koordinoida ja kehittää opiskelijahuollon palveluja. (Opiskelijahuolto, 2004.)

Vammaisuuden, sairauden kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai jonkin muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuollon palveluja tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Tällöin opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). (Laki ammatillisesta koulutuksesta 479/2003, 20 §.)

Opetussuunnitelman yhteydessä tulee olla suunnitelma siitä, kuinka koulutuksen järjestäjä suojaa opiskelijat väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Opetussuunnitelmasta on käytävä ilmi, kuinka koulutuksen järjestäjä valvoo kyseisen suunnitelman noudattamista ja toteutumista. Opetushallitus antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta. Lisäksi koulutuksen järjestäjän on hyväksyttävä myös järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään oppilaitoksen sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa asianmukaisesta käyttäytymisestä, oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja alueella. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 479/2003, 28§.)

4. OPISKELIJAHUOLTO SISÄLÄHETYSSEURAN OPPILAITOKSESSA

4.1 Sisälähetysseuran oppilaitos ammatillisen koulutuksen järjestäjänä

Sisälähetysseuran oppilaitos on monialainen, kristillinen oppilaitos. Opetusministeriön koulutuksen järjestämisluvan mukaisena koulutuksen järjestäjänä ja kansanopiston ylläpitäjänä toimii Kirkkopalvelut ry. Sisälähetysseuran oppilaitoksen toiminnan lähtökohtana on kristillinen ihmiskäsitys. Se ilmenee lähimmäisen rakkautena, ihmisen kunnioittamisena, tasa-arvona, oikeudenmukaisuutena ja yhteisvastuullisuutena. Sisälähetysseuran oppilaitoksen koulutustehtävänä on kohottaa väestön yleis- ja ammattisivistystä. Lisäksi erityisesti ammatillisen peruskoulutuksen tehtävänä on kohottaa väestön ammatillista osaamista, vastata työelämän osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä ja kehittää työelämää. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tehtävänä on ylläpitää ja kehittää aikuisväestön ammatillista osaamista. (Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma, Yhteinen osa. Kirkkopalvelut Ry, Sisälähetysseuran oppilaitos 2005, 4.)

Koulustehtävänsä toteuttamiseksi Sisälähetysseuran oppilaitos toimii ammatillisesta koulutuksesta (630/98) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettujen lakien (631/98) sekä näiden nojalla annettujen säännösten mukaisena oppilaitoksena. Ammatillista koulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta oppilaitos toteuttaa sosiaali- ja terveysalalla, humanistisella- ja kasvatustalalla, matkailu-, ravitsemus- ja talousalalla sekä kulttuurialalla.

Sisälähetysseuran oppilaitoksen toteuttamat koulutukset on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1 Sisälähetysseuran oppilaitoksen toteuttamat koulutukset

Ala	Perustutkinto	Ammattitutkinto	Erikoisammattitutkinto
sosiaali- ja terveysala	sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja	päihdetyön ammattitutkinto koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto perhepäivähoitajan ammattitutkinto	vanhustyön erikoisammattitutkinto psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinto
humanistinen ja kasvatustalalla	lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lastenohjaaja	suntion ammattitutkinto aamu- ja iltapäivätoiminnanohjaajan ammattitutkinto	
matkailu-, ravitsemus- ja talousala	kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinto, kotitalousyrittäjä (mukautettu)		
kulttuuriala		teatterialan ammattitutkinto, nukketeatterin suuntautumisvaihtoehto	
valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus			

Lisäksi oppilaitos harjoittaa edellä lueteltuihin tehtäviin liittyvää kehittämistoimintaa ja muuta maksullista palvelutoimintaa. (Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma, Yhteinen osa.

Kirkkopalvelut Ry, Sisälähetysseuran oppilaitos 2005, 6.)

Sisälähetysseuran oppilaitos lisäksi toimii vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/98) ja perusopetuksesta annetun lain (628/98) sekä näiden nojalla annettujen säännösten mukaisena oppilaitoksena. Tehtävän toteuttamiseksi oppilaitos antaa yleis- ja ammatillissivistävää koulutusta, toteuttaa muuta seurakuntatyöhön sekä kristilliseen kasvatukseen ja diakoniaan liittyvää koulutusta, tekee yhteistyötä opintokeskustoiminnan osalta siten kuin siitä erikseen Kristillisen Opintokeskuksen kanssa sovitaan sekä harjoittaa edellä lueteltuihin tehtäviin liittyvää kehittämistoimintaa ja muuta maksullista palvelu- ja koulutustoimintaa. (Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma, Yhteinen osa. Kirkkopalvelut Ry, Sisälähetysseuran oppilaitos 2005,7.)

4.2 Opiskelijahuolto Sisälähetysseuran oppilaitoksessa

Opiskelijahuollon tavoitteita ei ole oppilaitoksellamme selkeästi määritelty. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisessä osassa sanotaan opintojen ohjauksesta ja siihen liittyvistä tukipalveluista seuraavaa:

”Opiskelijoita, joilla on erityisiä oppimis- tai muita vaikeuksia tuetaan järjestämällä lisä- ja tukiovetusta, tarvittaessa laaja-alaisen erityisopettajan, kuraattorin, opinto-ohjaajan, opiskelijapapin ja terveydenhoitajan palveluja tai oppilaitoksen ulkopuolista asiantuntija-apua. Opiskelun keskeytymistä tai opiskelusta syrjäytymistä pyritään ehkäisemään poissaolojen seurannalla, niiden syiden kartoittamisella ja mahdollisimman pikaisten tukitoimien järjestämisellä.” (Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma, Yhteinen osa. Kirkkopalvelut Ry, Sisälähetysseuran oppilaitos 2005,15.)

Sisälähetysseuran oppilaitoksen järjestyssäännöillä pyritään edistämään oppilaitoksen sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Niissä on määrätty esimerkiksi poissaoloista, kiusaamisesta ja päihteiden käytöstä seuraavasti:

”Jos opiskelija joutuu pakottavasta syystä olemaan poissa opetuksesta, hänellä on velvollisuus aikailematta ilmoittaa asiasta vastaavalle opettajalle tai muulle tiimin opettajalle. Opiskelija voi sairastuessaan olla poissa ilman lääkärin- tai terveydenhoitajan todistusta korkeintaan kolme (3) päivää....Poissaolot vaarantavat opiskelutavoitteiden saavuttamisen ja vaikuttavat jatkuvan seurannan perusteella arviointiin. Opiskelijan on neuvoteltava opettajan kanssa poissaolojen korvaamistavoista. Opiskelija tekee itse esityksen siitä, miten hän suorittaa poissaolon takia tekemättä jääneet opintonsa. Vastaavan opettajan harkinnan mukaan opiskelija voidaan velvoittaa selvittämään poissaolonsa oppilashuoltotyöryhmässä. Alaikäisen opiskelijan selvittämättömistä poissaoloista ilmoitetaan huoltajalle, jos opiskelijan poissaolo on kestänyt kaksi (2) päivää. Jos opiskelijan selvittämätön

poissaolo on kestänyt kolme (3) päivää eikä opiskelijaan ole saatu yhteyttä, laitetaan opiskelijalle kirje, jossa pyydetään suunnitelmia opintojen jatkamisesta. Kirjeen mukana lähetetään keskeyttämis-/erolomake.

”Jokaiselle opiskelijalle on taattava oikeus opiskeluun ja opettajalle mahdollisuus häiriöttömään työhön opetustehtävässä. Toisten fyysinen ja henkinen kiusaaminen on kielletty.”

”Päihdyttävien ja huumaavien aineiden hallussapito, nauttiminen tai niiden vaikutuksen alaisena esiintyminen on ehdottomasti kielletty.” (Sisälähetysseuran oppilaitoksen järjestyssäännöt 14.5 2004.)

Oppilaitoksella toimii opiskelijahuoltotyöryhmä. Työryhmään kuuluvat rehtori, terveydenhoitaja, opinto-ohjaajat, kuraattori ja vapaa-ajan ohjaaja. Rehtori vastaa oppilaitoksessa opiskelun hyvinvoinnista. Opiskelijaterveydenhuolto on järjestetty paikallisen terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa. Oppilaitoksella on kouluterveydenhoitajan vastaanotto kolme kertaa viikossa. Kuraattori on oppilaitoksessa psykososiaalisen kasvatuksen asiantuntija. Hänen keskeiset tehtäväalueensa ovat opiskelijoiden ohjaus ja neuvonta sekä opiskelijahuollon yhteistyö ja kehittäminen. Oppilaitoksessamme toimii kolme opinto-ohjaajaa. He toimivat oppilaitoksemme organisaatorakenteen mukaisesti kolmessa eri tiimissä ja vastaavat kukin oman koulutusalsansa opiskelijoiden ohjauksesta. Asumisesta ja elämisestä vapaa-aikana vastaa vapaa-ajanohjaaja. Vapaa-ajan ohjaajan tehtävänä on huolehtia sisäoppilaitoksen asuntolan järjestyksestä ja viihtyvyydestä. Hän ohjaaja auttaa, opastaa ja ohjaa oppilaitoksen asuntolassa asuvia opiskelijoita asumiseen liittyvissä käytännön kysymyksissä. (Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma, Yhteinen osa. Kirkkopalvelut Ry, Sisälähetysseuran oppilaitos 2005,7.)

5. KIRPPU- TOIMINTAMALLI SISÄLÄHETYSSEURAN OPPILAITOKSEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN LAATIMISEKSI

5.1 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet

Kehittämishankkeemme tarkoituksena on käynnistää opiskelijahuoltosuunnitelman kehittämistyö Sisälähetysseuran oppilaitoksessa. Käytämme työssämme opiskelijahuoltosuunnitelmasta nimeä opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelma. Kartoittamme työssämme Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijoiden näkökantoja oppilaitoksen opiskelijahuollon tämänhetkisestä tilasta ja sen keskeisimmistä kehittämiskohteista. Kartoituksen pohjalta laadimme toimintamallin, joka on pohjana kevätlukukaudella 2007 rakennettavalle hyvinvointisuunnitelmalle.

5.2 Kartoituksen tekeminen

Kartoituksen tekemiseen käytimme hyvinvointiprofiili kyselyä. Hyvinvointiprofiili on kehitetty Konun (2002) väitöstutkimukseen perustuvan koulun hyvinvointimallin pohjalta. Hyvinvointimallin soveltuvuutta käytäntöön on testattu aiemmin esimerkiksi Stakesin kouluterveyskyselyllä, jossa malli todettiin hyvin toimivaksi. Hyvinvointiprofiilin laatimista varten kysymyksiä kehitettiin ja testattiin edelleen esimerkiksi Koulumiete-projektissa. (Koulun hyvinvointiprofiili-tietoa hyvinvointiprofiilista 2006.)

Hyvinvointiprofiili kyselyyn käytimme internetistä saatavaa toisen asteen tutkimuslomaketta. ([http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/lomakkeet/hvlomake_toas.php?lang=.](http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/lomakkeet/hvlomake_toas.php?lang=)) Opiskelijat täyttivät ammatillisen koulutuksen opiskelijalomakkeen sähköisesti oppitunnin aikana. Oppitunnin alussa opiskelijoille kerrottiin kyselyn tarkoituksesta, siihen osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä siitä etteivät kyselyn vastaukset ole henkilöitävissä. Koska kyse ei ollut henkilöitävissä olevista asiakastiedoista, emme anoneet tutkimuslupaa oppilaitoksestamme. Kyselyyn vastasi 45 toisen opiskeluvuoden opiskelijaa. Vastaajista neljäkymmentä oli naisia ja viisi miehiä.

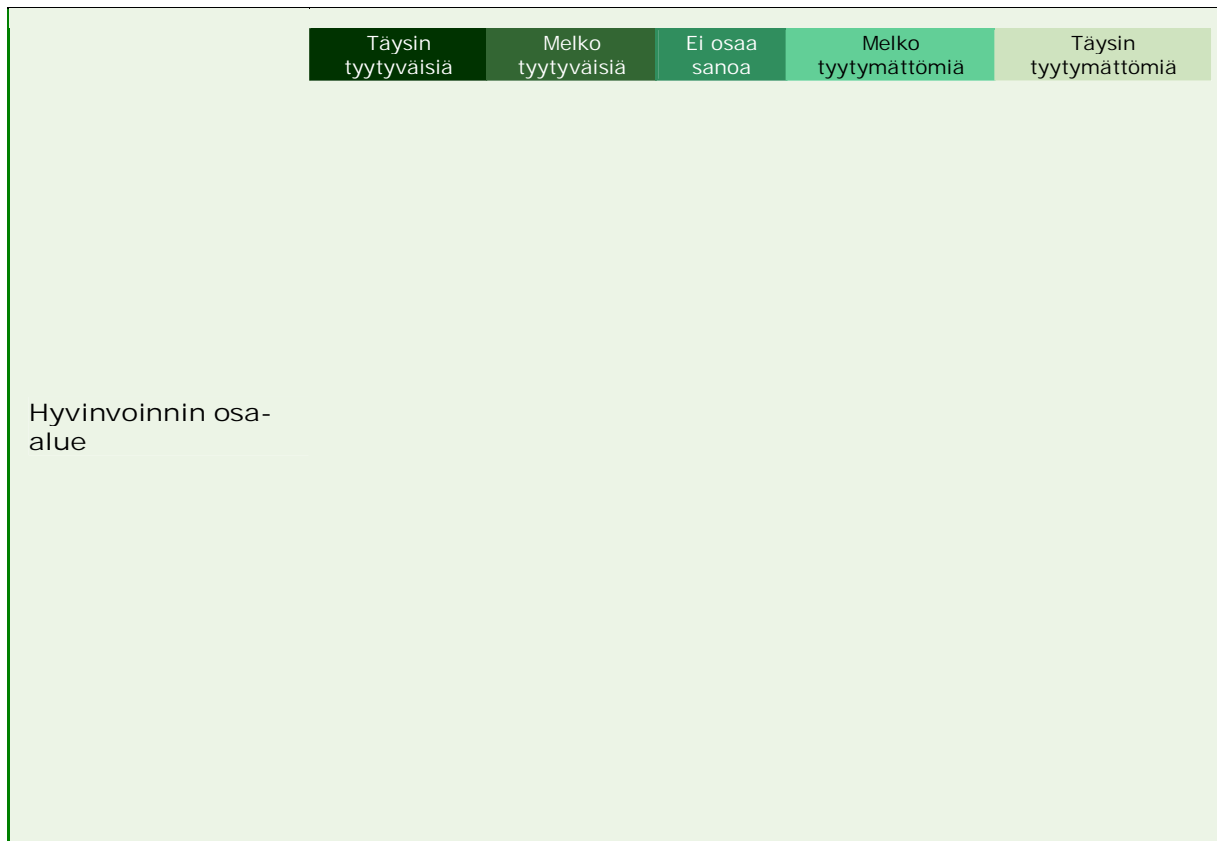
5.3 Hyvinvointiprofiili kyselyn tulokset

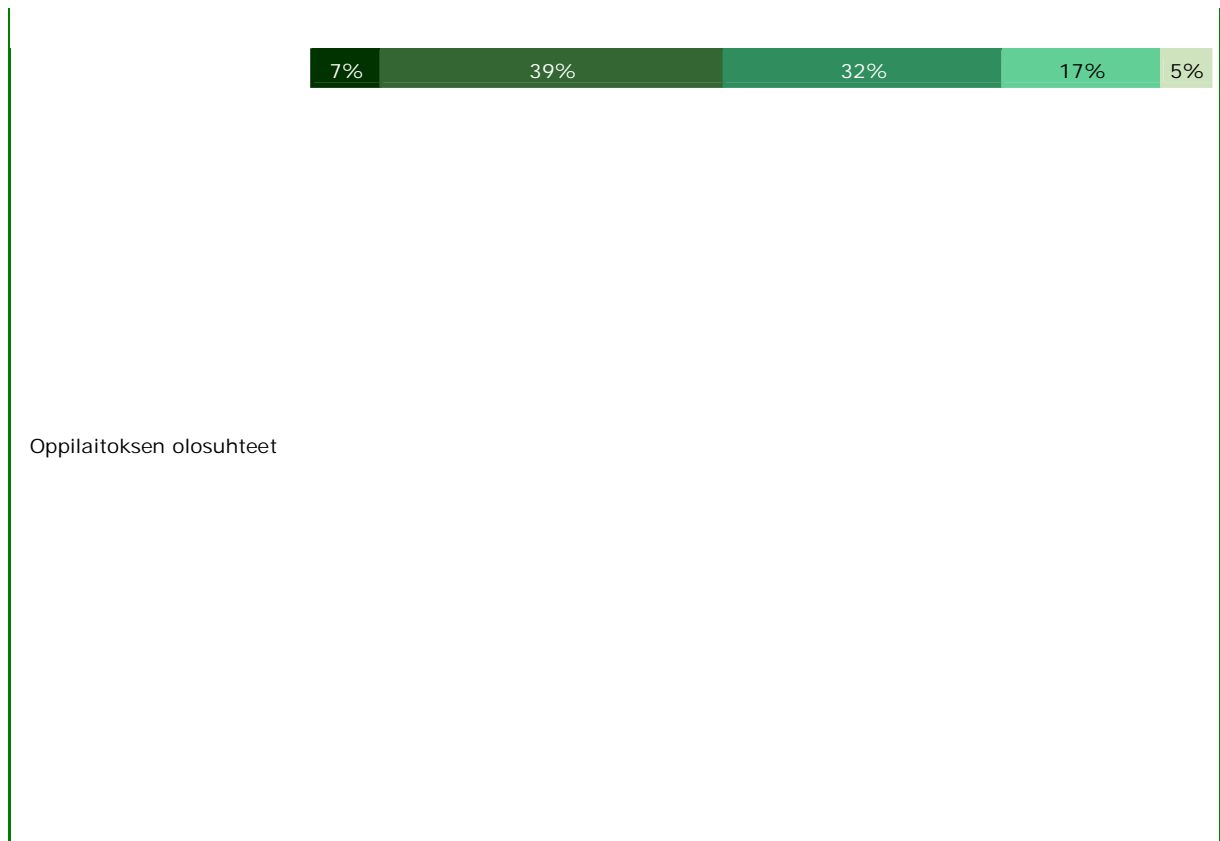
Hyvinvointiprofiili kyselyn tuloksia tarkastellaan seuraavaksi hyvinvoinnin neljän osa-alueen kautta. Olosuhteet käsittävät koulun fyysiset ja organisatoriset olosuhteet. Tämän lisäksi niihin luetaan myös palvelut, kuten ruokailu terveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Koulun sosiaaliset suhteet jakautuvat opiskelijoiden keskinäisiin suhteisiin, opettaja-opiskelija suhteisiin sekä kotien ja koulun välisiin suhteisiin. Koulussa myös opiskelijoiden ja muun henkilöstön väliset suhteet ovat tärkeitä. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet nähdään opiskelijoiden mahdollisuuksina opiskella omien taitojensa ja kykyjensä mukaisesti palautetta, kannustusta ja rohkaisua saaden. Terveystilaa tarkastellaan lähinnä psykosomaattisina oireina, joiden on todettu erityisesti nuorten kohdalla heijastelevan myös mielenterveyttä. (Koulun hyvinvointiprofiili-tietoa hyvinvointiprofiilista 2006.)

5.3.1 Oppilaitoksen olosuhteet

Oppilaitoksen olosuhteet osiossa oli kysymyksiä esimerkiksi opiskelutilojen viihtyisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta sekä opetuksen järjestelyistä ja opiskeluun liittyvistä palveluista.

Vastaajien tyytyväisyyttä oppilaitoksen olosuhteisiin esitellään kuvassa 1.

Kuva 1. Vastaajien tyytyväisyys oppilaitoksen olosuhteisiin

Yllä olevasta taulukosta käy ilmi, että vajaa puolet vastanneista (46 %) oli jokseenkin tyytyväistä väkeä oppilaitoksen olosuhteisiin. Kuitenkin reilu viidennes (22 %) oli puolestaan tyytymättömiä ainakin joihinkin seikkoihin olosuhteissa.

Tyytyväisiä (täysin tai melko tyytyväisiä) oltiin esimerkiksi

- luokkien valaistukseen (yht. 80 % vastaajista)
- opiskelutilojen tarkoituksenmukaisuuteen (64 % vastaajista)
- turvallisuuteen (71 % vastaajista)
- siisteyteen (82 % vastaajista)
- oppilaitoksen sääntöihin (74 % vastaajista).

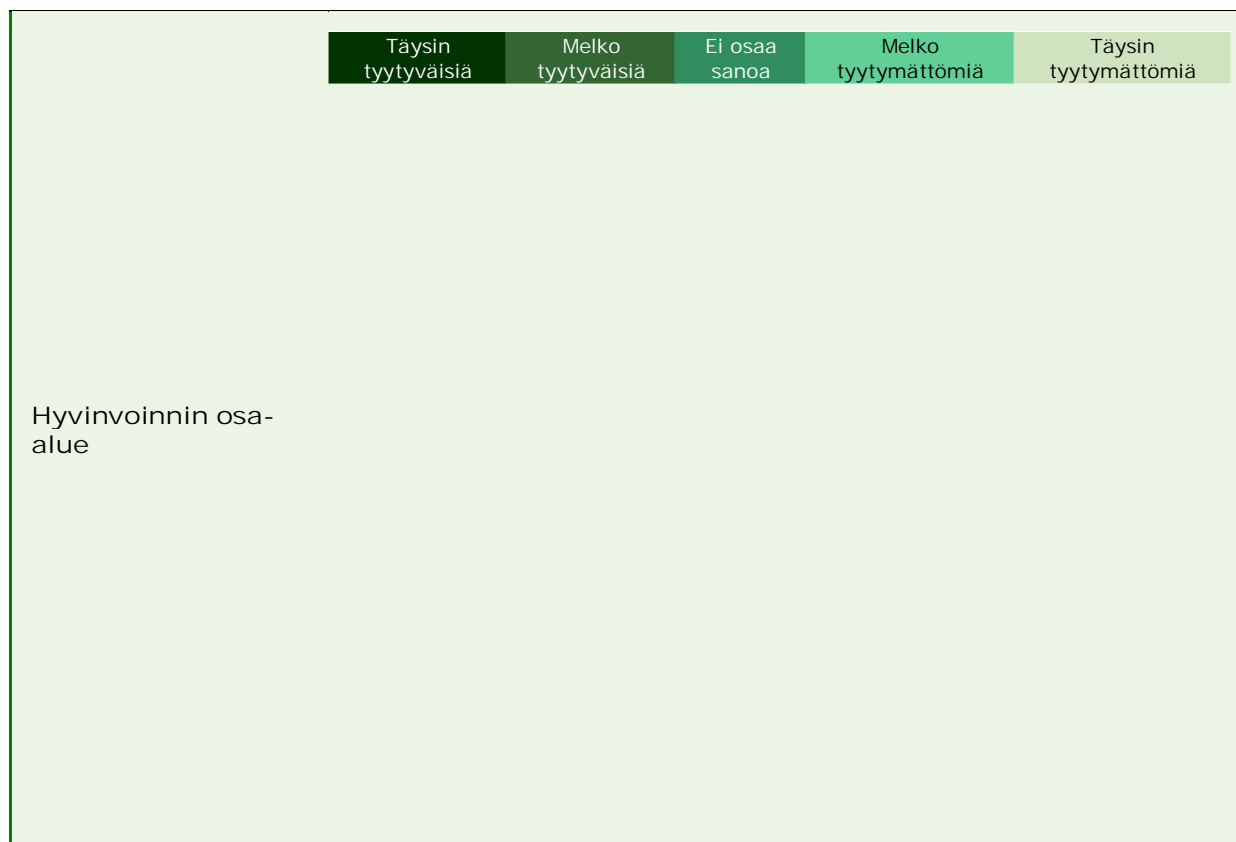
Eniten tyytymättömiä oltiin:

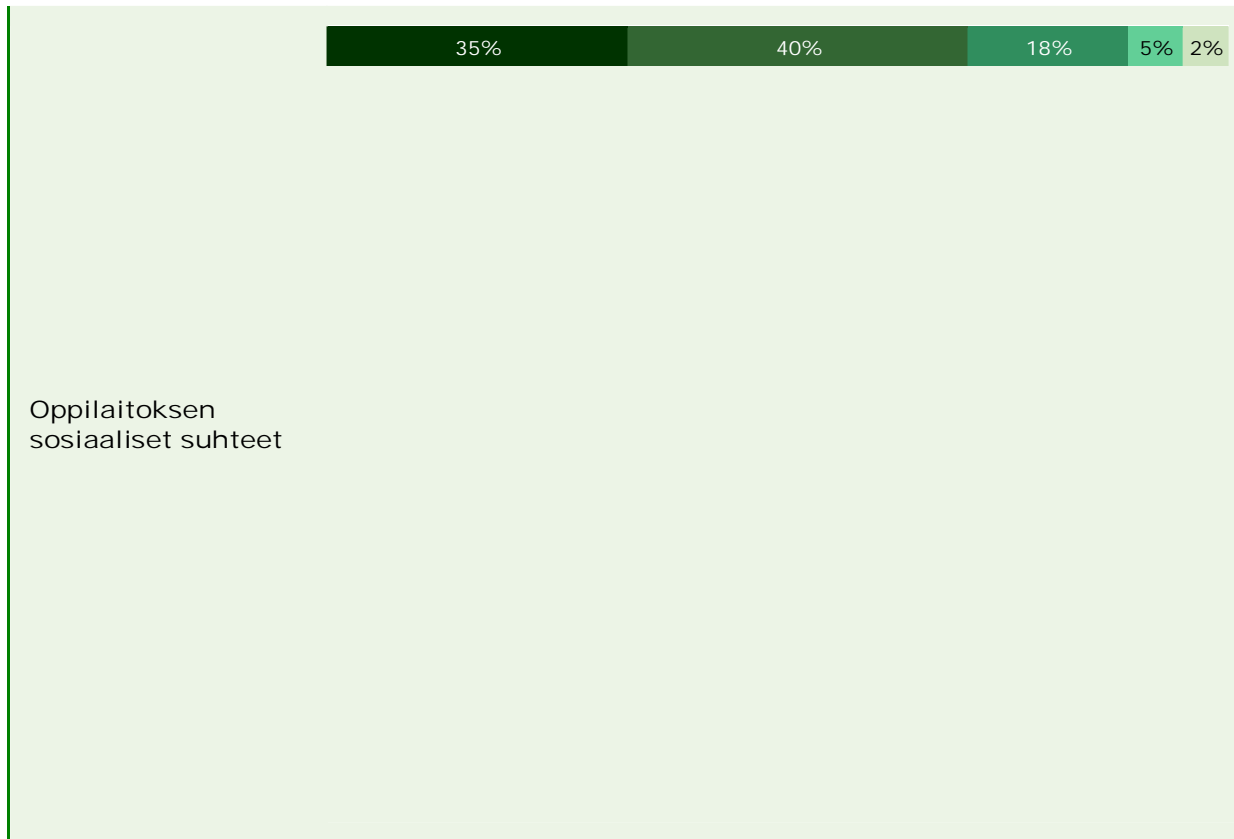
- luokkien ilmanvaihtoon.(71 % vastaajista)
- opiskelutilojen viihtyisyyteen (36 % vastaajista)
- oppilaitoksen pihaan (44 % vastaajista)

Terveydenhoitajan luokse oli helppo päästä käymään 36 % mielestä vastaajista ja häneen koki voivansa luottaa 53% vastaajista. Kuraattorin luokse oli helppo päästä käymään 28 % mielestä vastaajista ja häneen koki voivansa luottaa 34 % vastaajista.

5.3.2 Oppilaitoksen sosiaaliset suhteet

Oppilaitoksen sosiaaliset suhteet osiossa oli kysymyksiä esimerkiksi opiskeluryhmässä olemisesta, opettajien ja opiskelijoiden suhteista sekä koulukiusaamisesta. Koulukiusaaminen oli lomakkeessa määritelty tilanteeksi jossa toinen opiskelija tai ryhmä opiskelijoita sanoo tai tekee epämiellyttäviä asioita jollekin opiskelijalle. Kiusaamiseksi oli määritelty myös se, kun opiskelijaa kiusoitellaan toistuvasti tavalla, josta hän ei pidä. Kiusaamisena ei pidetty tilanteita joissa kaksi suunnilleen samanvahvuista opiskelijaa riitelee. Lisäksi tässä osiossa oli kysymyksiä opiskelijan perheen osallistumisesta opiskeluun. Vastaajien tyytyväisyyttä oppilaitoksen sosiaalisiin suhteisiin esitellään kuvassa 2.

Kuva 2. Vastaajien tyytyväisyys oppilaitoksen sosiaalisiin suhteisiin.

Vastaajista 35 % (n 45) oli täysin tyytyväisiä oppilaitoksen sosiaalisiin suhteisiin. Melko tyytyväisiä oli 40 % vastaajista, melko tyytymättömiä 5 % vastaajista ja täysin tyytymättömiä oppilaitoksen sosiaalisiin suhteisiin. Vastaajista 18 % ei osannut määrittellä tyytyväisyyttään oppilaitoksen sosiaalisiin suhteisiin.

Tyytyväisiä oltiin:

- opiskelukavereiden apuun ongelmatilanteissa (71 % vastaajista)
- keskinäiseen toimeentuloon (67 % vastaajista)
- Opettajien kanssa oli helppo tulla toimeen 78 % mielestä vastaajista.
- Useimmat opettajat olivat ystävällisiä 84 % mielestä vastaajista
- ja kohtelevat opiskelijoita oikeudenmukaisesti 60 % mielestä vastaajista.

Vaikkakin enemmistö vastaajista oli tyytyväisiä oppilaitoksen sosiaalisiin suhteisiin, tuli vastauksissa selkeästi esiin myös niitä, jotka olivat tyytymättömiä:

- Oman opiskeluryhmän keskinäisen viihtyvyyden kyseenalaisti 16 % vastaajista.
- Ryhmätyöt eivät sujuneet 20 %:n mielestä

- Opiskelukavereiden apua vaille opiskeluun liittyvissä tehtävissä koki jäävänsä 11 %.
- Kiusaamistilanteissa opiskelukavereiden väliintuloa epäili 17 % vastanneista.
- Ilman ystäviä ja hyväksyntää koki olevansa 6 %.
- Opettajien oikeudenmukaista kohtelua epäili puolestaan 11 % vastanneista
- 13 % koki, etteivät opettajat olleet kiinnostuneita siitä, mitä heille kuului.

Koulukiusaamisen kohteeksi ilmoitti joutuneensa 2 % vastaajista ja 4 % oli itse osallistunut kiusantekoon. Vastanneista 91 % sai arvostusta omaa opiskeluaan kohtaan perheeltään ja ainoastaan 2 % oli jäänyt tätä paitsi. Kannustusta opintoihin perhe antoi 93 %:n osalta ja tarvittaessa apua perheeltä ilmoitti saavansa 91 % vastanneista.

5.3.3 Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet oppilaitoksessa

Tässä osiossa opiskelijoilta kysyttiin esimerkiksi sitä, arvostettiinko heitä, rohkaistiinko heitä ilmaisemaan mielipiteensä, opiskelutavoista, mahdollisesta tuen tarpeesta, valinnaisaineista ja oppilaitoksen harrastusmahdollisuuksista. Itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia esitellään kuvassa 3.

Kuva 3. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet

Vastaajista 64 % (n. 45) oli ainakin jokseenkin tyytyväisiä itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin oppilaitoksessa. Tyytymättömiä esitettyihin mahdollisuuksiin oli 6 % ja 30 % vastanneista ei osannut sanoa mielipidettään. Heitä, jotka kokivat omaa työtään arvostettavan oppilaitoksessa oli yli puolet (11 % täysin samaa mieltä, 49 % samaa mieltä) ja vain 2 % oli eri mieltä arvostuksen suhteen. Opettajat rohkaisevat suurella määrällä opiskelijoita ilmaisemaan mielipiteitään, sillä lähes kolme neljäs osaa vastanneista ilmoitti ajattelevansa siten. Vain 4 % oli tässä kohdissa eri mieltä asiasta. Tulokset eivät sitten enää olleetkaan niin hyviä, kun kysyttiin sitä, kuinka opiskelijoiden mielipiteet otetaan huomioon oppilaitoksen toimintaa kehitettäessä. Hieman alle puolet eli 49 % vastanneista koki mielipiteillään olevan vaikutusta. Opiskelijoiden mielipiteillä ei ollut vaikutusta 11 %:n mielestä.

Vastanneista alle kolmannes (29 %) oli melko lailla samaa mieltä siitä, että opiskelijat olivat mukana laadittaessa yhteisiä sääntöjä. Vajaa viidennes (18 %) vastaajista oli eri mieltä sen suhteen, että opiskelijat olisivat mukana laatimassa sääntöjä oppilaitoksessa.

Omaa opiskeluaan arvosti lähes kaikki vastanneet:

- 38 % täysin samaa mieltä,
- 56 % samaa mieltä
- 7 % ei osannut sanoa

Opiskelussa liittyvissä asioissa vastuullisesti ilmoitti toimivansa 85 % (16 % täysin samaa mieltä, 69 % samaa mieltä). Saman suuntaiset tulokset tulivat myös siitä, kuinka hyvin opiskelijat tunsivat omat vahvuutensa ja heikkoutensa opiskelussa (82 % vastanneista täysin samaa mieltä tai samaa mieltä). Kaiken kaikkiaan tämän osion vastaukset noudattelivat kutakuinkin samaa linjaa.

Opiskelijat kokivat suoriutuvansa tehtävistä seuraavasti:

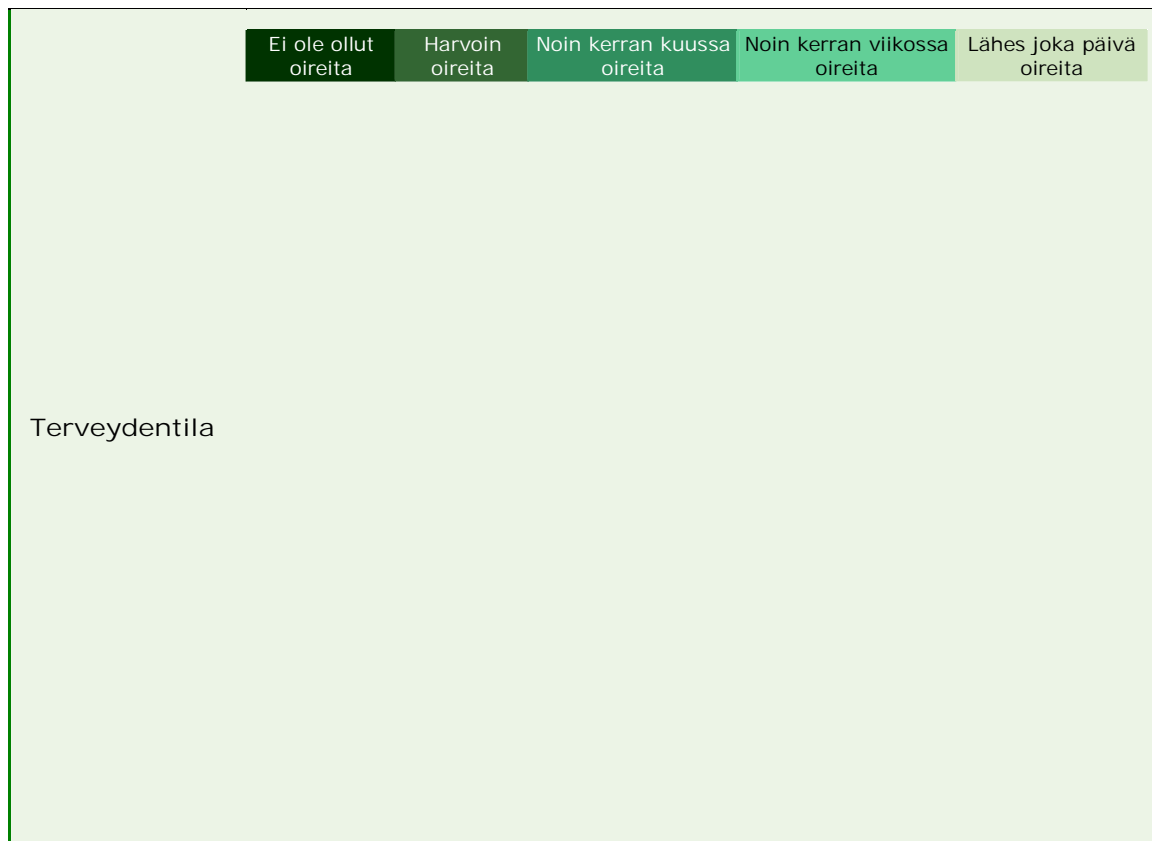
- 91 % vastanneista ilmoitti pystyvänsä tekemään omatoimisuutta vaativia tehtäviä.
- 84 % ilmoitti saavansa apua opettajilta tarvittaessa
- 16 % ei osannut sanoa tähän myöntävää eikä kieltävää vastausta.

Tukiopetuksen mahdollisuutta opiskelijoille olisi syytä selvittää, sillä jopa yli puolet (51%) ei osannut sanoa saisivatko he tarvittaessa tukiopetusta. Erityisopetusmahdollisuus oli vieraampi vielä suuremmalle joukolle (60 % ei osannut sanoa). Ohjausta tarvittaessa ilmoitti saavansa 80 %. Vain 4 % koki jäävän vaille ohjausta. Niitä, joille opiskelu oli helppoa oli 36 % . Lähes puolet (49%)

vastaajista ei osannut määritellä kantaansa opiskelun helppouden suhteen. Valinnaiskursseihin tyytyväisiä oli lähes puolet vastanneista (49%) ja taas tyytymättömiä valinnaiskursseihin oli 11 %.

5.3.4 Terveystila

Opiskelijoiden terveystilaa kartoitettiin mm. seuraavilla kysymyksillä: ilmeneekö vastaajilla niska- tai hartiakipuja, selän alaosan kipuja, vatsakipuja, jännittyneisyyttä, uniongelmia, päänsärkyä, väsymystä, alakuloa, pelkoa tai flunssaa. Yhteenvedo vastanneiden terveystilasta on kuvassa 4.

Kuva 4. Yhteenveto vastanneiden terveyden tilasta

Lähes neljänneksellä vastaajista (23%) ei ole ollut terveydellisiä oireita. Harvoin oireita oli 34%:lla vastaajista. Noin kerran kuukaudessa oireita ilmeni viidenneksellä (19%), noin kerran viikossa oireita oli 16 %:lla ja lähes joka päivä 8%:lla vastanneista.

Niska- hartiakivut olivat yllättävän yleisiä:

- 20 % poti niitä lähes joka päivä,
- 24 % noin kerran viikossa
- 33% noin kerran kuukaudessa
- 13% oli harvoin
- 9 % ei lainkaan

Selän alaosan kivut olivat vastausten perusteella niska-hartiakipuja harvinaisempia, mutta 58 %:lla vastanneista niitäkin oli ilmennyt kerran kuukaudessa tai useammin.

Vatskipuja poti:

- lähes joka päivä 2 %,
- kerran viikossa 11%,

- noin kerran kuukaudessa 27 %,
- 36 % vain harvoin
- 24%:la ei ollut ollut lainkaan.

Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta ilmeni noin kerran kuukaudessa tai useammin 53%:lla vastanneista. Ärtynneisyyttä tai kiukunpurkauksia noin kerran viikossa tai useammin ilmeni neljäsosalla (26%) vastanneista.

Heitä, joilla oli vaikeuksia päästä uneen tai ilmeni heräilemistä öisin:

- päivittäin, oli 16 %,
- kerran viikossa 16 %
- 58 %:la vastanneista ei uniongelmia ollut lainkaan tai niitä ilmeni vain harvoin.

Päänsärky oli myös melko yleistä:

- 9% kärsi siitä päivittäin
- 38% noin kerran viikossa
- toisaalta 31% oli niitä, joita päänsärky vaivasi vain harvoin
- 18% ei päänsärky vaivannut lainkaan.

Noin puolet (51%) vastaajista kärsi väsymyksestä tai heikotuksesta noin kerran viikossa tai useammin.

Alakuloisuus:

- 9%:la vastaajista päivittäistä,
- 9%:la viikoittaista,
- 36%:la vastanneista sitä ilmeni vain harvoin.
- 33%:la vastanneista alakuloa ei ilmennyt lainkaan

Pelkoja ei vastanneilla juurikaan ilmennyt, sillä 86 % vastanneista ei kärsinyt peloista lainkaan tai korkeintaan vain harvoin. Vain 6%:la vastanneista ilmeni pelkoja viikoittain tai useammin.

Nuhakuumetta, yskää tai kurkkukipua ei ainakaan kyselyä tehdessä ollut liikkeellä, koska 60 % vastanneista ilmoitti potevansa niitä vain harvoin, viidennes (18%) ei lainkaan, mutta yli viidesosalla (22%) flunssaa ilmeni noin kerran kuukaudessa tai useammin.

5.3.5 Avoimet kysymykset

Kyselylomakkeen lopussa oli vastaajien mahdollisuus kertoa avoimilla vastauksilla, mikä oppilaitoksessa oli parasta ja mitä puolestaan tulisi kehittää. Hyvin monessa vastauksessa opiskelijat antoivat palautetta opiskeluympäristöstä ja tiloista. Tämä oletettavasti juontaa siitä, että oppilaitoksen päärakennus on parin vuoden ajan ollut remontissa ja nyt vähitellen remontti alkaa olla ohi. Oppimisympäristö vaikuttaa toki opiskelijoiden hyvinvointiin. Seuraavassa joitakin lainauksia heidän vastauksistaan:

"Täällä on hyvät opiskelutilat."

"Hyvä opiskelu ympäristö."

"Ruokala on viihtyisä ja ruokatauot sopivia."

"Rento ilmapiiri ja ihan viihtyisät tilat"

Ilmapiiri oli myös esillä useissa kommentteissa:

"Lämmin ilmapiiri"

"Mukava oppilaitoksen ilmapiiri, eri ikäisiä opiskelijoita. mukavat opet."

"Hyvät luokkakaverit."

"Paras ominaisuus oppilaitoksessani jossa opiskelen on hyvä ilmapiiri, on paljon kavereita, viihtyisät tilat"

Opiskelutavat saivat myös kiitosta:

"Saa tehdä myös tehtäviä itsenäisesti."

"Pääsee työssäoppimiseen suhteellisen usein ja löytää tietoja koulun kirjastosta."

"Mahdollisuus henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan."

"Joustavuus opiskeluissa"

"Välillä opiskelu on myös vapaampaa, kun on esimerkiksi itsenäisen opiskelun päiviä.

Suurin osa opiskeltavista aineista on kiinnostavia."

"Täällä ollaan itse vastuussa omasta opiskelusta ja saadaan itse päättää asioista toisin kuin yläasteella."

Ja viimeisenä, vaan ei vähäisimpänä kiitosta saivat opettajat:

"Opettajat ovat mukavia ja heiltä voi saada apua jos tarvitsee."

"Mukavat opettajat ja viihtyisät tilat"

"Opettajat ovat pääosin reiluja ja mukavia."

"Opettajien kanssa järjestetyt yhteiset keskustelut."

"Opettajat, jotka arvostavat ja kuuntelevat oppilaita ja ovat todella ammattitaitoisia."

Seuraavassa puolestaan niitä asioita, joita vastanneiden mielestä pitäisi erityisesti parantaa. Eniten korjausta kaivattiin tiedonkulkuun. Tämän varmasti osaltaan selittää se, että tänä syksynä on otettu käyttöön sähköinen lukujärjestysohjelma, joka ei vielä oikein toimi, joten tiedonkulku arjen kulun kannalta on ollut todella puutteellista.

"Asioista voisi informoida pikkuisen aikaisemmin."

"Informaation kulun suhteen pitäisi tehdä parannuksia."

"Informaation kulkua voisi parantaa oppilaitoksessa ja asioista voisi ilmoittaa aikaisemmin. Myös opettajat voisivat paremmin kommunikoida asioista keskenään eikä puhua ristiin."

Parkkipaikkojen puute alkaa olla joka oppilaitoksen ongelma:

"Parempi parkkipaikka! Ruokailun porrastus, tiedonkulku."

"Tiedonkulku ja ruoka jonot. Parkkipaikat on tosi huonosti järjestetyt."

"Isompi parkkipaikka"

Oppituntien ja päivien pituutta kritisoitiin myös:

"Tauot välillä turhan pitkiä, päivä venyy sen takia ja pidempi matkalaisilla menee myöhään ennen kun on kotona."

"Läsnäolopakko pois. Sen tilalle voisi tulla mahdollisuus tehdä tehtäviä, jos ei halua istua tunneilla. Pitkämatalaisille on turhauttavaa tulla muutaman tunnin takia ja joutua aina lähteä aikaisemmin linja-autoon."

"Aamun vapaat pois."

"Tenttejä jaksottaa enemmän..enemmän aikaa lukea.."

"Ulos enemmän penkkejä. ja koulupäivät lyhyemmiksi"

Luokahuoneiden viihtyvyyttä haluttiin parantaa:

"WC:tä enemmän, luokat vähän isompia jos oppilaiden määrä luokassa suuri, luokkiin tv/videot ettei tarvitse hyppiä luokasta toiseen"

"Tuolit ovat luokissa huonoja!!"

"Luokkien viihtyvyyttä."

"Luokkahuoneiden viihtyvyyttä (myös asuntolan)"

"Luokkien tilat. Opiskelijoille jotain kivaa c- rakennukseen"

"Luokkien pöytiä ja tuoleja eli ergonomiaa"

"Lisää säilytyslokeroita isompia!"

"Luokkia ja ilmastointia".

"Oppilaitoksessa jossa opiskelen ei ole mielestäni mitään muuta parantamisen varaa kuin, että luokkiin voisi tulla ilmastointi (ei kaikkiin mutta joihinkin)"

"Talvella lämpimät luokat.."

Kaiken kaikkiaan opiskelijat nostivat hyvinvointikyselyn mahdollistavassa kritiikissä melko ulkoiset, mutta toki tärkeät kehittämishaasteet esille. Varsinaisia oppilashuollollisia kehittämistarpeita ei avoimissa vastauksissa ilmennyt.

5.4 Toimenpide-ehdotukset Sisälähetysseuran oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi

Toimenpide-ehdotukset Sisälähetysseuran oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi on muotoiltu yhdistellen tietoa hyvinvointiprofiilin kyselyn tuloksista, tutkimuksissa ja muissa julkaisuissa esitetyistä opiskelijahuollon kehittämiskohteista sekä oppilaitoksemme opiskelijahuoltotyöryhmässä käydyistä keskusteluista. Toimenpide-ehdotukset eivät ole konkreettisia toimintaohjeita, vaan ne tarjoavat yhden lähtökohdan Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijahuollon kehittämiseksi.

Ehdotus 1. Opiskelijahuoltoprosessin auki kirjoittaminen

Vaikka suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli tyytyväisiä sekä oppilaitoksen olosuhteisiin (melko tyytyväisiä 39 %, ja täysin tyytyväisiä 7 %) sekä oppilaitoksen sosiaalisiin suhteisiin (täysin tyytyväisiä 35 % ja melko tyytyväisiä 40 %) kaipaa Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijahuoltotyöryhmän työskentely selkiinnyttämistä. Kun opiskelija tarvitsee opiskelijahuollon palveluita, on tärkeää että hän saa tarvitsemansa avun ja tuen mahdollisimman pian. Työryhmän työskentelytapojen selkiinnyttäminen edistää myös salassapidon ja tietosuojan toteutumista opiskelijahuoltotyössä.

Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijahuoltotyöryhmän työskentelyä tulee selkiinnyttää ja eri toimijoiden työkäytännöt tulee koota yhdeksi toimivaksi malliksi

Ehdotus 2. Opiskelijahuoltohenkilöstön tehtävä- ja vastuualueiden selkiinnyttäminen

Sisälähetysseuran oppilaitoksen organisaatiossa tapahtuneiden muutosten myötä myös opiskelijahuoltotyöryhmän kokoonpano on muuttunut. Tämän lisäksi myös muutokset laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 479/2003, 28 §, 37 a §, muutettu) asettavat haasteita opiskelijahuoltotyöryhmän rakenteelle ja työskentelyperiaatteille. Lain mukaan vastuu opiskelijahuollosta kuuluu kaikille opiskelijoiden kanssa työskenteleville. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tulee lisäksi koordinoita ja kehittää opiskelijahuollon palveluja

Opiskelijahuoltotyöhön osallistuvien eri toimijoiden työnkuvat tulee kirjata. Keskeisenä haasteena on opiskelijahuoltotyön vastuun jakaminen kaikille opiskelijoiden kanssa työskenteleville.

Ehdotus 3 Erityisopetuksen riittävä resursointi ja hyödyntäminen

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista yli puolet (51%) ei osannut sanoa, saavatko he tarvittaessa tukiopetusta. Mahdollisuus erityisopetukseen oli vieraampi vielä suuremmalle joukolle (61 % vastanneista). Vaikka suurin osa opiskelijoista kykenee suoriutumaan opinnoistaan määräajassa ilman erityistä tukea, tarvitsee osa tukimuotoja selvittääkseen opiskelun tai elämänhallinnan solmukohdista. Syksyllä 2006 Sisälähetysseuran oppilaitoksessa ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevista 8 oli erityisopiskelijaa. Erityisopiskelijaksi kirjaamisen syyt liittyivät joko opiskeluvaikeuksiin tai elämänhallintaan liittyviin tekijöihin. Opiskelijoiden oppimisen haasteet ovat yleensä tuettavissa esimerkiksi erilaisia oppimismenetelmiä käyttämällä tai tukiopetusta lisäämällä. Tämän lisäksi tarvitaan kuitenkin laaja-alaisen erityisopettajan osaamista

Opiskelijahuoltotyön kehittämisessä tulisi huomioida opiskelijoiden erilaiset oppimisvalmiudet ja elämäntilanteet

Ehdotus 4. Hyvinvointikyselyn käyttöön otto

Opetushallituksen määräyksen mukaan opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö sekä edistää oppilaitosyhteisön viihtyisyyttä ja hyvinvointia. (OPH määräys 28/011/2004) Koulun hyvinvointiprofiilin käyttö opiskelijahuoltotyön kehittämisen välineenä on mahdollisuus lähestyä hyvinvointia ja terveyden edistämistä oppilaitoksessa kokonaisvaltaisesti sekä arvioida tehtyjen toimenpiteiden tuloksellisuutta. Kyselyn voisi jatkossa toteuttaa kerran lukuvuodessa, ja se voitaisiin kohdentaa koko oppilaitoksen väelle. Se voisi toimia myös opiskelijoiden vaikuttamiskanavana.

Opiskelijahuoltotyön kehittämistä ja laatua tulisi arvioida järjestelmällisesti.

Ehdotus 5. Opiskelijahuoltotyön kehittäminen erilaisten hankkeiden ja projektien avulla

Sisälähetysseuran oppilaitos on ollut mukana opetushallituksen käynnistämässä perusopetuksen, toisen asteen ja aikuiskoulutuksen oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeessa vuosille 2003 – 2007. Alueellisesti hankkeen tavoitteena on ollut Pieksämäen seudun ohjauspalveluiden tilan arviointi, kehittäminen ja uusien yhteistyömallien luominen. Oppilaitos on mukana myös Oppivat työpajat –hankkeessa, jota hallinnoi Mikkelin ammattikorkeakoulu ja Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäen yksikkö. Pieksämäellä hankkeessa mukana ovat kaikki toisen asteen oppilaitokset sekä peruskoulujen yläkoulut (nivelevaihe). Hankkeen tavoitteena ovat esimerkiksi nuorten ammatilliseen koulutukseen osallistumisen tukeminen, eri toimijoiden välisen yhteistyön edistäminen mm. palveluohjausmallia ja verkkopalvelua kehittämällä sekä erilaiset oppijat huomioivien opetus- ja ohjaustapojen kehittäminen oppilaitoksissa

Opiskelijahuoltotyön kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota opiskelijoiden opintojen kulun edistämiseen ja vahvistaa erilaisten oppijoiden mahdollisuutta selvittää opinnoistaan.

6. POHDINTA

Kehittämishankkeemme aihe nousi oman työyhteisömme tarpeista. Opiskelijahuoltotyöryhmän työskentely kaipasi selkiennyttämistä ja sen avuksi tarvittiin lisää konkreettisia työkaluja. Aluksi tavoitteenamme oli laatia Sisälähetysseuran oppilaitoksen opiskelijahuoltosuunnitelma. Tähän

suunnitelmaan oli tavoitteena liittää toimintaohjeita erilaisten ongelmatilanteiden hoitamiseksi. Kehittelimme suunnitelmaa työnimellä ”KIRPPU”- kiireesti puututaan pulmiisi.

Opiskelijahuolto suunnitelman muuttuminen toimenpide-ehdotuksiksi oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi oli mielenkiintoinen prosessi. Prosessi sai alkunsa oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämispäivillä Helsingissä tammikuussa 2006. Matti Rimpelän ajatukset oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kehittämisestä saivat meidät pohtimaan kehittämishankettamme uudesta näkökulmasta. Ajatus oppilaitoksesta sekä opiskelijoiden että koko henkilökunnan hyvinvointia vahvistavana kehitysyhteisönä muutti näkökulmamme ongelmakeskeisestä opiskelijahuoltosuunnitelmasta yhteistoiminnallisesti laadittavaan oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelmaan. Itä-Suomen ohjauspäivillä marraskuussa 2006 vahvistui se, että olemme suunnanneet kehittämistyömme kärjen oikein, sillä koulujen ja oppilaitosten hyvinvointi tulee olemaan myös lähiaikoina eduskunnan koulutuspoliittinen painopistealue.

Kehittämishankkeemme tarjoaa lähtökohdan Sisälähetysseuran oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman rakentamiseksi. Jatkossa työskentely vaatii yhteistyötä ja keskustelua kaikkien oppilaitoksen opiskelijahuoltoon osallistuvien toimijoiden kesken. Samalla, kun me olemme vieneet omaa kehittämistyötämme eteenpäin, on Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa uudistunut syksyllä 2006. Siinä on entisestään tarkentunut kuvaus Opintojen ohjauksesta ja siihen liittyvistä tukipalveluista, Erityisopetuksesta, Maahanmuuttajien opiskelusta ja Opiskelijoiden arvioinnista. Nämä ovat keskeisiä asioita, jotka vaikuttavat oppilaitoksen ilmapiiriin ja yhteiseen hyvinvointiin. Lisäksi yhteisessä osassa on niin ikään pohdittu kestävää kehitystä. Käsite ymmärretään oppilaitoksessa hyvin laajasti, joka ei konkretisoidu ainoastaan ympäristökasvatuksen toteuttamisessa. Sosiaalisesti kestävä kehitys painottaa hyvinvoinnin tasapuolista jakautumista sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä. Kulttuurin kannalta kestävä kehitys korostaa eettistä vastuuta ja erilaisten kulttuurien säilymistä. Taloudellisuus kestävä kehityksen ajattelussa painottaa tasapainon saavuttamista ekologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen ratkaisujen välille. Toteutuessaan tämä kaikki edistää oppilaitoksen hyvinvoinnin paranemista mitä enimmässä määrin.

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa on kirjattu myös luku Työsuojelusta ja –terveydestä ja Itsearviointin toteuttamissuunnitelmasta, jonka tavoitteena on edistää oppilaitoksen laatutyöskentelyä. Hyvin monipuolinen palautejärjestelmä niin opiskelijoilta kuin henkilöstöltä

antaa myös tietoa oppilaitoksen hyvinvoinnin tilasta. Nyt tähän palautejärjestelmään tullaan lisäämään myös hyvinvointikysely sekä opiskelijoille että henkilöstölle.

Oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelman kehittämistä voidaan vahvasti perustella myös Koulutuksen järjestäjän arvopohjasta käsin. Sisälähetysseuran oppilaitos on monialainen, kristillinen oppilaitos. Se toimii Kirkkopalvelujen perustehtävän mukaisesti kansankirkon uudistumisen, sosiaalisen vastuun ja kristittyinä elämisen puolesta. Toiminnan lähtökohtana on kristillinen ihmiskäsitys, joka ilmenee lähimmäisenrakkautena, ihmisen kunnioittamisena, tasa-arvona, oikeudenmukaisuutena ja yhteisvastuullisuutena. Toimimalla tästä arvopohjasta käsin rakennamme oppilaitokselle sellaista yhteisöä, jossa hyvinvoinnin edellytykset sen kaikille osapuolille parhaimmillaan toteutuvat. Arvopohja antaa omalta osaltaan sekä pohjan että haasteen opiskelijahuollolle ja hyvinvoinnin kehittämiseksi.

Tämä kehittämistyö on ollut hyvä oppimisprosessi. Se, että kaksi opinto-ohjaajaa osallistuu samanaikaisesti opinto-ohjaajakoulutukseen ja voi sen aikana työstää ja kehittää oppilaitoksen hyvinvoinnin kannalta merkittävää osaa, opiskelijahuoltoa, on ollut varmasti koko oppilaitosyhteisön kannalta hyvä asia. Ehkä tällaista kehittämistä ilman pientä pakkoa ei olisi tullut tehtyä. Toisaalta nytkin olemme vasta alkumetreillä, kehittämis ehdotusten asteella. Toisaalta valmiiksi tätä sarkaa tuskin koskaan saa ja tärkeintä on liike – oikeaan suuntaan.

LÄHTEET

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointikoulussa. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis; 887.

Konu, A., Gråsten-Salonen, 2004. Koulumiete-projekti – koululaisten mielenterveyden ja hyvinvoinnin tukeminen Pirkanmaalla. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin julkaisuja 8/2004.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö, 2004. OPH:n määräys 28/011/2004.

Koulun hyvinvointiprofiili. Viitattu 11.10 2006.
[http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/info.php?lang=\)](http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/info.php?lang=)

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma, Yhteinen osa. Kirkkopalvelut Ry, Sisälähetysseuran oppilaitos 2005.

L 5.8.1983/683. Lastensuojelulaki. Viitattu 10.11 2006. Valtion säädöspankki Finlex.
<Http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

L 21.8.1998/628. Perusopetuslaki. Viitattu 10.11 2006. Valtion säädöspankki Finlex.
<Http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö

L. 21.8.1998/630 Laki ammatillisesta koulutuksesta. Viitattu 10.11 2006. Valtion säädöspankki Finlex. <Http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö

L. 21.8.1998/631 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta . Viitattu 10.11 2006. Valtion säädöspankki Finlex. <Http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö

L 21.8.1998/632. Laki vapaasta sivistystyöstä. Viitattu 10.11 2006. Valtion säädöspankki Finlex.
<Http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö

L. 13.6 2003/ 479. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta. Viitattu 10.11 2006. Valtion säädöspankki Finlex. <Http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö

Numminen, U., Jankko, T., Lyra-Katz A., Nyholm N., Siniharju M., & Svedin R. 2002:

Opinto-ohjauksen tila 2002. Opinto-ohjauksen arviointi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen siirtymävaiheissa. Opetushallitus, Arviointi 8/2002.

Opiskelijahuolto, 2004. OPH:n määräys 28/011/2004.

Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto. 2002. Opetusministeriön työryhmien muistioita 2002:13. Helsinki

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisy koulutuksen alalla. 2003. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:4. Helsinki.

Rimpelä Matti. 2006. Tutkimusprofessori, Stakes. Luennot oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämispäivät 23.1 2006 Helsinki.

Oppilashuoltokomitean mietintö. 1973:151. Helsinki: VAPK- kustannus